

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΕ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Νοέμβριος 2007)

Συγγραφέας: ΑΣΠΑΣΙΑ Β. ΛΑΠΙΩΤΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες πληθαίνουν παγκοσμίως οι φωνές που εντοπίζουν το μέγεθος του κινδύνου από τις κλιματικές αλλαγές και ανησυχούν για το φαινόμενο του θερμοκηπίου, γνωρίζοντας ότι οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα αποτελούν την κύρια αιτία υπερθέρμανσης του πλανήτη. Η αλλαγή του κλίματος αποτελεί για την ανθρωπότητα μια από τις σοβαρότερες προκλήσεις των επόμενων ετών. Σε διεθνές επίπεδο έχουν αρχίσει να αναζητούνται πρακτικές ενεργειακού σχεδιασμού που στοχεύουν τόσο στην εξοικονόμηση ενέργειας όσο και στη βαθμιαία αντικατάσταση των συμβατικών πηγών από τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), πρακτικές που με την κατάλληλη πολιτική στρατηγική θα προωθήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ο τομέας της ενέργειας αποτελεί στην Ευρώπη το 80% των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου. Η μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου προϋποθέτει μειωμένη κατανάλωση ενέργειας και αντίστοιχα αύξηση της κατανάλωσης «καθαρών» μορφών ενέργειας. Με την αξιολόγηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (δηλαδή, πηγών ενέργειας που πρακτικά δεν εξαντλούνται ή αντικαθίστανται π.χ. αιολική, ηλιακή, υδροηλεκτρική, γεωθερμική και ενέργεια από βιομάζα), όχι μόνο θα μειωθούν οι εκπομπές αερίου του θερμοκηπίου (λιγότερη ρύπανση), αλλά σταδιακά θα δημιουργηθούν οι προοπτικές για την περιβαλλοντικά συμβατή αναδιάρθρωση της ενεργειακής μας αλυσίδας.

Δεδομένου ότι οι περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες εξαρτώνται σήμερα από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα και αναλογιζόμενοι την επίδραση που έχει η άνοδος του πετρελαίου ιδίως στις χώρες αυτές, οι ΑΠΕ αποτελούν και μια ευκαιρία για μια «αποκεντρωμένη» προμήθεια ενέργειας. Η προώθησή τους θα σήμαινε ένα πιο ευέλικτο και πιο πλούσιο σχήμα παραγωγής ενέργειας με μηδαμινές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η ανάπτυξη εναλλακτικών ενεργειακών πηγών έχει εκτιμηθεί ότι συμβάλλει στην διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη μείωση των ενεργειακών δαπανών που συνδέονται με την αύξηση της τιμής των ορυκτών πηγών ενέργειας. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής της 10ης Ιανουαρίου του 2007 με τίτλο «Χάρτης πορείας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας τον 21ο αιώνα: συμβολή στην ενίσχυση της αειφορίας (COM2006/848)», η πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνίσταται στο να καθοριστεί ως δεσμευτικός στόχος μερίδιο 20% των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην κατανάλωση ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2020, καθώς και ένας ελάχιστος δεσμευτικός στόχος ύψους 10% για τα βιοκαύσιμα. Παράλληλα, προτείνεται ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για την προώθηση και τη χρήση των ΑΠΕ.

Η στροφή στη δημιουργία ενός νέου νομοθετικού πλαισίου, που στην ουσία θα καταργεί τους όποιους φραγμούς για την ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, παρουσιάζεται περισσότερο ως αποτέλεσμα κοινωνικής και επιτακτικής ανάγκης, παρά ως εναλλακτική επιλογή και επικεντρώνεται κυρίως στην αναζήτηση στρατηγικών μείωσης του κόστους λειτουργίας του συστήματος των ΑΠΕ, καθώς και στην αναζήτηση διαφορετικών τεχνολογιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τις ΑΠΕ.

Το υφιστάμενο κόστος των επενδύσεων σ' αυτές παραμένει υψηλότερο από αυτό των συμβατικών πηγών ενέργειας, κυρίως διότι δεν ενσωματώνεται σε αυτό το εξωτερικό κόστος των ορυκτών πηγών ενέργειας, με αποτέλεσμα η υπάρχουσα σχετική οικονομική πολιτική να εμφανίζεται ως ένας αναπόφευκτος μονόδρομος που φαίνεται νομοθετικά και πρακτικά να οδηγεί σε αδιέξοδο. Στη βάση αυτής της προβληματικής διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Αυστρία, η Γερμανία, η Δανία, η Σουηδία, η Μ. Βρετανία, εξετάζουν μοντέλα προγραμμάτων για την εφαρμογή με ελάχιστο κόστος, μεγάλης κλίμακας Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (κατά προτίμηση αιολικών) στα ευρωπαϊκά δίκτυα και στην ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορετικότητα των ευρωπαϊκών κρατών και με δεδομένο ότι το επενδυτικό κόστος διαφοροποιείται με βάση τη τεχνολογία και την ενεργειακή πηγή, τονίζεται περισσότερο η ανάγκη για την ύπαρξη ποικιλόμορφων πολιτικών στρατηγικών χαμηλού κόστους στο τομέα της εναλλακτικής μορφής ενέργειας (RES-electricity). Η επίτευξη για την άμεση εφαρμογή του στόχου αυτού

φαντάζει καταρχάς εξαιρετικά δύσκολη, όχι μόνο διότι, όπως φαίνεται πολλές ευρωπαϊκές ηλεκτρικές αγορές παρουσιάζουν ακόμα δομικά προβλήματα και ελλείψεις, αλλά και επειδή το ήδη υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο δεν ενισχύει την κατεύθυνση αυτή.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κράτη μέλη εξετάζουν το ενδεχόμενο να αναλάβουν άμεσα πρωτοβουλίες, ώστε να απεμπλακεί η ισχύουσα νομοθεσία από τα παραδοσιακά και χρονοβόρα μέτρα διοικητικών διαδικασιών που αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην προώθηση της παραγωγικότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι κλιματικές αλλαγές τονίζουν την ανάγκη της «βιώσιμης κινητικότητας», η οποία δεν δύναται να επιτευχθεί, αν δεν απλουστευθεί με αποτελεσματικό τρόπο η νομοθεσία. Και η αποτελεσματικότητα έχει την έννοια της «ταχείας και ορθής» τροποποίησης σε σχέση με τα κίνητρα που θα παρασχεθούν κυρίως στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με παράλληλη κατάργηση των περιττών διοικητικών εμποδίων.

Απέχουμε πολύ ακόμη από την επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου του 3% του ΑΕγχΠ, από το οποίο το 1% πρέπει να προέρχεται από τον δημόσιο τομέα και 2% από τον ιδιωτικό. Στο πλαίσιο αυτό η παράλληλη μεταρρύθμιση των κρατικών ενισχύσεων θα διευκολύνει την πρόσβαση νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων στο επιχειρηματικό κεφάλαιο και στη χρηματοδότηση. Η ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος με μια όσο το δυνατόν ελκυστική φορολογική προσέγγιση θα παρότρυνε τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για μια δυναμική παρουσία στο χώρο των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και θα αποτελούσε σημαντική πρόοδο στη λειτουργία της ενεργειακής αγοράς.

Παρά τα αισιόδοξα μηνύματα της στρατηγικής της Λισσαβόνας που ξεκίνησε το 2000 και αποσκοπούσε να κάνει την Ευρώπη έως το 2010 πιο ανταγωνιστική και πιο ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, εξακολουθούν να παραμένουν ανεπαρκή τα επιχειρηματικά κεφάλαια που διατίθενται για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και οι ισχύοντες φορολογικοί κανόνες δυσχεραίνουν την παρακράτηση κερδών για το σχηματισμό μετοχικού κεφαλαίου.

Η Ελλάδα, στο πλαίσιο της στρατηγικής για μια βιώσιμη ανάπτυξη, πρόκειται να υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για τη Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, ένα

νέο κείμενο προγραμματισμού με τη μορφή ενός Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ), το οποίο θα στηρίζεται στο τρίπτυχο «ανταγωνιστικότητα-εξωστρέφεια-ανάπτυξη υγιούς ιδιωτικής επιχειρηματικής πρωτοβουλίας» και στο οποίο θα αναγράφονται οι κύριοι αναπτυξιακοί στόχοι της χώρας μας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η στρατηγική του νέου ΕΣΠΑ 2007-2013 θα στοχεύει στην ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης, της απασχόλησης, της κοινωνικής και χωρικής συνοχής και την προώθηση της πραγματικής σύγκλισης με τις πιο αναπτυγμένες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα ως προς τον τομέα της Ενέργειας στόχο θα αποτελεί η συνεισφορά της ως εργαλείου αύξησης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας με ταυτόχρονο σεβασμό των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων της χώρας.

Πολιτικές και μέτρα για τη στήριξη, την προώθηση και την παροχή κινήτρων υπέρ της χρήσης των ΑΠΕ αναμένεται να προτείνει η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων και τη θέσπιση ενός συστήματος κινήτρων /στήριξης των βιοκαυσίμων. Σημαντική παράμετρο για την εξέλιξη στον τομέα αυτό αποτελεί και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, οι οποίες αναμένεται να διανοίξουν νέες εμπορικές προοπτικές, ιδίως ως προς την εξαγωγή των τεχνολογιών αυτών.

Η Επιτροπή πρόκειται επίσης να ενθαρρύνει τη χρήση των υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων, όπως αυτά προσδιορίζονται στην Ελλάδα κυρίως με τον αναπτυξιακό νόμο 3299/2004 «Κίνητρα Ιδιωτικών Επενδύσεων για τη οικονομική ανάπτυξη και τη περιφερειακή σύγκλιση», καθώς και την αξιοποίηση των μέσων που προσανατολίζονται στη στήριξη της έρευνας και τη διάδοση των τεχνολογιών, όπως είναι το επικείμενο στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών, το πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης ή το πρόγραμμα «ευφυής ενέργεια για την Ευρώπη».

Για την επιτυχή υλοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται στενή συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των εμπλεκόμενων παραγόντων στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας -όπως αρμόδιες για τα δίκτυα αρχές, ευρωπαϊκές Ρυθμιστικές Αρχές Ενέργειας και βιομηχανία Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας-, ώστε να καταστεί δυνατή η βελτιωμένη ενσωμάτωση των ΑΠΕ στο δίκτυο

ηλεκτρικής ενέργειας. Αντίστοιχα τα κράτη μέλη και οι οργανισμοί τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης καλούνται να αξιοποιήσουν πλήρως τα μέσα που διαθέτουν και να προωθήσουν την ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, μεταξύ άλλων και μέσω της διοικητικής απλούστευσης και του βελτιωμένου σχεδιασμού.

Η επεξεργασία και η εφαρμογή νέων πολιτικών στρατηγικών με γνώμονα τη βελτίωση της αποδοτικότητας της κατανάλωσης ενέργειας, την κατάλληλη διαχείριση και τον έλεγχο των αναπτυξιακών πόρων, την ανταγωνιστικότητα, τη μείωση των παραγόμενων ρύπων και την υιοθέτηση φιλικότερων προς το περιβάλλον μέτρων εξασφαλίζουν την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη λειτουργία του Συστήματος, δημιουργούν τις απαραίτητες και αναγκαίες προϋποθέσεις για ένα μέλλον άρρηκτα συνδεδεμένο και εξαρτώμενο από τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και ενισχύουν την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, απελευθερώνοντας την ενεργειακή αγορά.